

zajímají okrasné květiny a ráda pracuje na zahradě.

Chtěl byste něco vzkázat mladým čtenářům Živy ve vztahu k přírodě a zvířatům?

Aby chodili po světě s otevřenými očima a vnímali vše, co se ve světě kolem nich děje. Přitom nemusejí za emotivními prožitky a poznatky cestovat do exotických krajů, stačí sledovat bohatost života v naší

přírodě, města a jejich biotopy nevyjímaje. Vždyť – komu z nás se podaří na vlastní oči vidět třeba tok tetřívku nebo tření pstruhů? Na druhé straně i chování hejna slepic nebo domácí kočky s kofaty může přinést spoustu zajímavého. O všech přírodních jevech bychom měli přemýšlet v souvislostech. Především co se života a chování zvířat týče, neměli by se nechat ovlivnit a unést nejrůznějšími senzacními, povrchními a často i podvodnými zpráva-

mi, kterými se to dnes, zejména na internetu, hemží. Pobyť v přírodě a její poznávání mají pro nás nezastupitelnou cenu.

Kolektiv spoluautorů: Alena Hofrichtrová, Zbyněk Šiša a Lucie Wágnerová

Evženovi přejeme také všechno nejlepší a hodně radosti nejen z přírody – těšíme se na další setkávání nad Živou!
Redakční rada a redakce

Petr Fajkus

S Jiřím Fajkusem – rozhovor vědce s vědcem a syna s otcem

Prof. RNDr. Jiří Fajkus, CSc., je vedoucím Mendelova centra genomiky a proteomiky rostlin a jedné z jeho výzkumných skupin na Středoevropském technologickém institutu CEITEC na Masarykově univerzitě a také Laboratoře funkční genomiky a proteomiky v Národním centru pro výzkum biomolekul na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. Částečně působí i na Biofyzikálním ústavu Akademie věd ČR, kde v r. 1988 začínal vědeckou kariéru nejprve jako stipendista a od r. 1989 jako vědecký aspirant. Zabýval se zde studiem struktury chromozomů a chromatinu, úlohou repetitivních sekvencí DNA a epigenetikou rostlin. V rámci tohoto zaměření začal od poloviny 90. let studovat koncové chromatinové struktury chromozomů, telomery, které se postupně staly jeho hlavním výzkumným zaměřením. V r. 2021 byl zvolen členem Evropské organizace pro molekulární biologii (EMBO). Od r. 2012 je členem redakční rady Živy. V květnu letošního roku oslavil šedesátiny, požádali jsme proto jeho syna Petra, který se též zabývá studiem telomer a telomerázy, o společný rozhovor.

Kariéru běžného vědce si lze představit jako ledovec, kdy špička nad hladinou zastupuje úspěchy a zbylou část (tedy zhruba 7/8, které jsou pod hladinou) tvoří neúspěšné experimenty, nepodpořené grantové přihlášky, zamítnuté publikace a různé časově náročné administrativní činnosti. V rámci té „úspěšné“ osminy se Jiřímu podařilo založit v ČR produkční výzkum biologie telomer a rozvíjet ho až do současnosti ve spolupráci s tuzemskými i zahraničními pracovišti. Během své výzkumné a pedagogické kariéry vychoval řadu diplomantů a 19 absolventů doktorského studia. Podílel se rovněž významně na plánování a následném založení výzkumného centra CEITEC, které se pak stalo jeho hlavním současným působištěm.

Letos jsi oslavil významné jubileum, jak dlouho jsi vlastně ve vědě a mohl bys jmenovat alespoň tři milníky nebo osoby klíčové ve tvé kariéře?

Měl jsem štěstí na školitele v rámci vědecké výchovy (dnes Ph.D.) Josefa Reicha, takového „hračičku“ a široce vzdělaného experimentátora se spoustou nápadů, které jsem měl já realizovat, což jsem ale většinou nestihl, protože o několik dní později přišel zase s něčím jiným (a mně zbyla plná lednice různých meziproduktů). Dále jsem měl velmi sympatického filozofujícího konzultanta doc. Milana Bezděka, prvního porevolučního ředitele Biofyzikálního ústavu AV ČR (a také člena redakční rady Živy v letech 2003–12), který mi věnoval první dýmku a zaučil mě do jejího používání (sám mi nedávno ukazoval dýmku, kterou zase jemu věnoval prof. Ferdinand Herčík, zakladatel BFÚ). Určitě byl pro mě důležitý i můj šéf na postdoktorandské stáži v kanadském Quebecu, Ronald Hancock, který byl zase odhovancem dvojnásobného nositele Nobelovy ceny britského biochemika Freda (Fredericka) Sangera. Připomínal mi vizáží i rozvážným a laskavým vystupováním Jana Wericha. A také kouřil dýmku, takže jsem u něj mohl užítkovat dovednosti získané na BFÚ. Později to byli spolupracovníci na společných projektech, především Ingo A. Schubert z Leibniz-Institut für Pflanzengenetik und Kulturpflanzenforschung (IPK) Gatersleben a Andrew R. Leitch z Queen Mary University of London, s nimiž jsme řešili evoluci neobvyklých telomer u rostlin. Tento výzkum nás dovedl nakonec až k identifikaci telomerázových RNA u rostlin. Nemohu pominout ani dlouholeté přátelství

1 Jiří Fajkus působí v Brně na Masarykově univerzitě a Biofyzikálním ústavu AV ČR. Foto z archivu J. Fajkuse